

BOLONDOK KVÁRTÉLYA

Jöjjetek, Krúdy hősei

„Szeretem Leonórárt, mint az anyámat. De Zsófia a végzetem.” Józsiás mondja ezt (Kozák András). Zsófia: Ewa Wisniewska

A HÁROM ALSÓ KÉPEN:

Hajnali hazatérés (Szacsavay László, Kiss Mari, Garas Dezső)

A Hét Bagolyban (Bessenyei Ferenc, Bencze Ferenc, Haumann Péter)

Vénusz patáliát csap (Temessy Hédi)

(Fotó: Kiss Júlia és Szomszéd András)

Ez a ház épen maradt, nem sodorta el a lakótelep Krúdy kedves Óbudájából. Lefekerkített éleivel, egyemeletesen, a folyosóról nyúló szobák sorával a Harrer Pál utca 44–46. már egyszer „mél-tó” kerete, helyszíne volt az *Egy erkölcsös éjszaka* nyilvánosházának. A filmek akkor rendibe hozták, de azóta tovább kopott. Hogy most ismét ép helyszín lehessen, a tévések követelték ki az udvart, vakoltatták be a játszó falakat a *Bolondok kvartélyá* című filmjükhöz. (Egyszer majd ez a ház műemlék lesz, építészeti értékéhez, érdekességéhez méltó. És nem fogja tőle megkérdezni senki, azelőtt mivel kereste a kenyerét — azaz a tatarozás, fenntartás költségeit...)

Ebben a házban s a hozzá csatlakozó földszintes épületben, meg a nagy, kocsibehajtásra is alkalmas udvaron játszódik minden jelenet, amelynek a Hét bagoly a helyszíne. Kocsi a földszinten, kopott kislakások az emeleten.

Bíró Miklós felvevőgépe egészen az udvari erkély korlátjához szorul, hogy Szomjas Gusztó köz- és váltóügynök fürdőszobájába belásson. Szomjas, az öreg gavallér — *Novák István* játssza — éppen végzett a reggeli tisztálkodással. Letörli a borotvahab maradványait, s indul, hogy rágyújtson kedvenc tajtékpipájára. Józsiás — *Kozák András* — ott téblábol mellette, s keserveirol beszél. Ilyeneket mond:

„Nem tudom megtalálni magam. Valahol elvesztem, valahol kicseréltek, pedig valaha boldog jókedvű fic-

kó voltam...” Meg: „Szerencsétlen flótás vagyok.” „Félek, hogy ez az asszony sokkal vesztebb, mint hittem. Nem várja meg, hogy megunjam és elhagyjam őt”. „Hurok van a szemében...”

Vajon ő mondja Krúdy gondolatait?

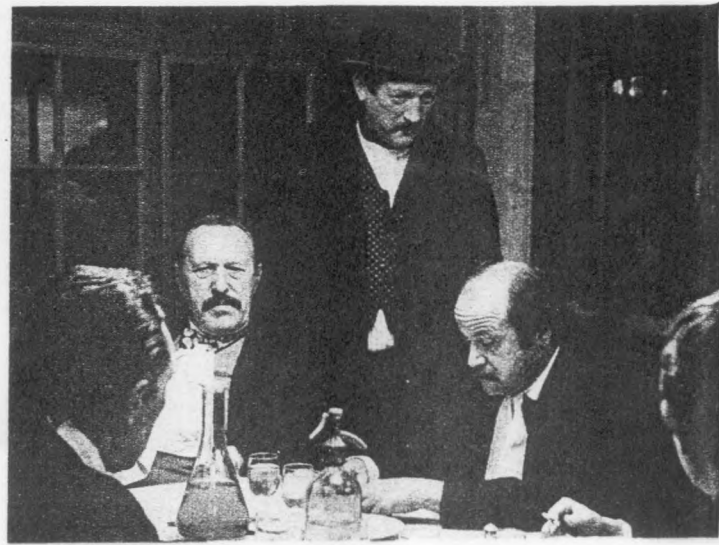
Vagy az öreg, bölcs Szomjas? „Amíg a gyomor jól működik, amíg a húsnak az ízében megérezzük a legelőket, erdők, források illatát, a bornak zamatában a szőlőt taposó lányok jókedvét: addig nincs elveszve semmi. Nem lehet addig szerencsétlen az ember, amíg egy rozsdás szeghez is hozzá tudja gondolni az egész életét.”

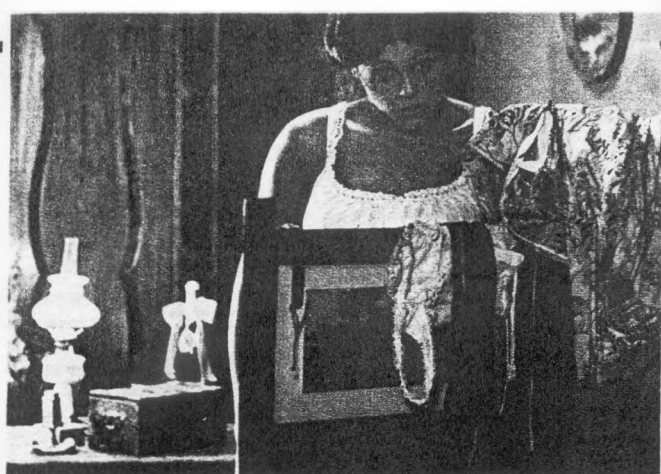
Krúdy hősei egy nyelven beszélnek, akármelyik társadalmi osztályból is érkeztek. A kéjű és a kocsi, a köz- és váltóügynök meg a kocsmáros mind krúdyul gondolkodik. Olvasva egyetlen, szomorú, nosztalgikus monológ a *Bolondok kvartélyá*nak forgatókönyve. Hogyan bomlik ez a szöveg dialóggá, férfivé és nővé, hogyan lesz jellemzője mégis minden összetéveszthetetlen és egymáshoz nem hasonlító személységnek?

A kép valóságábrázolásának segítségével.

Mint itt a Hét bagoly ház lakószobájában, ahol rendező — és egyben a forgatókönyvíró — *Horváth Z. Gergely* és az operatőr *Bíró Miklós* (és persze mindenki, aki részt vesz rajtuk kívül a munkában) a reggeli készülődés apró mozzanatai közé építik a szöveget, meghintik a készülődés vallásos tárgyival, borotvahabbal, szöttes törülközővel, öreg tajtékpipával, dohányzacskóval, régi gyufaskatulyával. És ezzel a nosztalgából érv lesz, a szomorúságból panasz, a monológból párbeszéd.

Érződik, hogy Horváth Z. Gergely nemcsak Krúdy gondolatainak, hanem világának is jó értője. Igaz,

Kiss Mari — Habfehéri Jolán

ez kiderült már előző, sikeres Krúdy-filmjéből, a Napraforgóból is.

— A Napraforgó óta tovább formálódott bennem a Krúdy-kép — mondja a rendező. — Rá kellett jönnöm, hogy a „gordonkahang”, a múltba forduló, távolító és díszítő technika mögött irodalmilag, sőt költőileg is kiválóan jellemzett emberi sorsok rejtőznek. Ezek a magányos, kiüttlalanságot látó, a halál árnyékában, annak tudatának élő emberek rendkívül szeretik az életet, annak minden örömeivel. Érzik, tudják ugyanakkor, hogy annak a világnak, amelyben élnek, vége.

— Krúdy maga is nagyon szerette az életet — folytatja Horváth Z. Gergely —, teljes életet élő, egészséges ember volt. Írásaiban ennek az embernek az oldáskényszerre jelentkezik. Feloldani azt az ellentmondást, amely a kor és az egyén között van. Stílusa — múltba fordulása, távolító technikája — nem kibújás saját korának problémái alól, hanem közeg, amelyben mondanivalóját érvényesíteni tudja. Figurái beszédmódjukban, gondolkodásmódjukban közel állnak egymáshoz; nekünk meg kell találnunk az egyéniesítés lehetőségeit anélkül, hogy durván túl akárnánk lépni a Krúdy

által meghatározott kereteken. Szeretnénk a majdani nézőben olyan élményeket létrehozni, hogy miközben megszereti a Krúdy teremtette alakokat, világosan lássa, hogy pusztulásuk elkerülhetetlen. S ehhez segít Krúdy humora, iróniája is.

— Mit rejt a cím: Bolondok kvartélya?

— Ezeknek az elfuserált sorsú, holtvágányra futott embereknek mindegyike monomániásan vágyik valamiféle jóra. De ebben a világban ez már „bolondságnak” tűnik. Az öreg Szomjas — akinek alakja szinte kerete a sokágú történetnek — megkésve jön rá, hogy elrontotta, nem élte az életét. Józsiás a szerelmet szereti, valami beteljesülés után fut. Csak látszólag nőbolond, valójában az „igazi” utáni vágy hajtja, amíg végül szinte a keresés válik fontosabbá számára...

Krúdy csodálatos hősei (Kisüsti és Palacki korhelyek, Kisfuváros Rózsi elhagyott szerető, festett hajú és rancos nyakú Vénusz, prófétanevű Józsiás, lírai Leonóra és Zsófia, szűzies Antónia) már nevével megteremtik a figura hangulatát. Népes társaságuk most tévéfilmen készül felsorakozni, hogy tisztelegjen az író előtt, aki most lenne százéves.

Torday Aliz

